

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง " การวิเคราะห์เนื้อหาการเพื่อท้องถิ่นของสถานีวิศกโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 12 สุราษฎร์ธานี " ครั้งนี้มีขอบเขตศึกษาเฉพาะ รายการ"ข่าวท้องถิ่นภาคใต้" โดยใช้นแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบงานเพื่อให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

1. ความหมายของข่าว

ความหมายของข่าว ยังไม่มีผู้ใดกำหนดความหมายไว้อย่างชัดเจน คำนิยามของข่าวที่นักวิชาการได้อธิบายเอาไว้ค่อนข้างหลากหลาย และไม่มีข้อยุติที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามได้มีผู้ให้ความหมายของข่าวเอาไว้ดังนี้

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ข่าวคือ น. คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องใหม่ หรือเป็นที่น่าสนใจ คำบอกกล่าวคำรำลือ

มาลี บุญศิริพันธ์ (2526 หน้า 13) ได้สรุปเอาไว้ว่า

ข่าว คือ รายงานของเหตุการณ์และเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่น่าสนใจ

ข่าว คือ "รายงาน" ซึ่งมีใช้เหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใด ที่เกิดขึ้นในโลกนี้เท่านั้น แต่ข่าวจะเป็นรายงานของเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น โดยบรรณาธิการพิจารณาเห็นว่าผู้อ่าน ควรทราบ เพราะฉะนั้น ข่าวจึงมีความสำคัญที่จะต้องเป็นรายงานของเหตุการณ์ที่ผู้สื่อข่าว และ บรรณาธิการเห็นร่วมกันว่า ประชาชนควรรับรู้เหตุการณ์และเรื่องราว... เหตุการณ์ที่ได้รับการรายงานจึงจัดเป็นข่าวได้เท่านั้น

ประชัน วัลลิโก (2530 หน้า 518-519) ได้กล่าวถึงความหมายของข่าวดังนี้

ข่าวในความหมายอย่างกว้าง คำว่า "ข่าว" เป็นคำกลาง ๆ และบอกให้ทราบว่า จะพูดถึงสิ่งใหม่และยังไม่ใช่ที่รู้จัก ข่าวคือ รายงานเหตุการณ์เมื่อไม่นานมานี้

ของยุทธ รัชศาสตร์ (2530 หน้า 8) ได้สรุปความหมายของข่าวไว้ว่า
ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ที่ผู้คนให้ความสนใจในขณะใดขณะหนึ่งและข่าวที่คิ่้นจะต้อง
เป็นข่าวซึ่งมีความสำคัญต่อผู้อ่าน และผู้อ่านสนใจเป็นจำนวนมาก

Gatung และ Ruge (1965) (อ้างในศิริชัย ศิริกาสะ และกาญจนา แก้วเทพ, 2533
หน้า 203) กล่าวว่า "ข่าวนี้เป็นการนำเรื่องเก่ามาแล้วทั้งสิ้น"

2. โครงสร้างของข่าววิทยุโทรทัศน์

ข่าววิทยุโทรทัศน์มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากข่าวในสื่อมวลชนอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด
กล่าวคือ มีทั้งเสียงและภาพเคลื่อนไหว (motion picture) กระบวนการในการผลิตข่าว
วิทยุโทรทัศน์ก็มีความซับซ้อน หลายขั้นตอน ข่าวที่เสนอออกไปประกอบด้วยโครงสร้าง ซึ่งจะ
ประกอบไปด้วยส่วนย่อย ๆ มากมาย

Richard D. Yoakam และ Charles F. Cramer (1989 หน้า 60-67)

ได้กล่าวถึงโครงสร้างข่าวโทรทัศน์ว่าประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1. แสดงให้เห็น และบอกให้ทราบ (Showing and Telling) จากเทคโนโลยี
ที่ก้าวหน้าทำให้สามารถส่งภาพข่าวโทรทัศน์ ไปยังเครื่องรับของผู้ชมที่อยู่ทางบ้านได้อย่างรวดเร็ว
ข่าวโทรทัศน์แสดงให้เห็นว่าเกิดอะไรขึ้น และเท่ากับบอกให้ทราบถึงสิ่งที่ปรากฏในข่าวด้วย
ภาพข่าว และคำพูด (Pictures and Words) จำเป็นต้องสอดคล้องกัน

ดังนั้นการเชื่อมโยงระหว่างคำพูดกับภาพข่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก หากเมื่อไร
ก็ตามที่ภาพกับคำพูดขัดแย้งกัน ผลที่จะตามมาคือความสับสนจะเกิดขึ้นกับผู้ชมทันที

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านข่าวกับผู้ชมทางบ้าน (The Anchor Ingredient)
ผู้อ่านข่าว หรือผู้รายงานข่าวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะบอกให้ทราบถึงเรื่องราวในข่าว และมี
ผลต่อความน่าเชื่อถือของข่าว ผู้ชมที่อยู่ทางบ้านจะพัฒนาความนิยมชมชอบในตัวผู้อ่านข่าวขึ้นได้
เช่นกัน จากงานวิจัยจำนวนมากพบว่า ผู้ชมจะนิยมและชื่นชอบผู้อ่านข่าวที่มีความสามารถซึ่งดูได้
จากอัตราผู้ชมรายการข่าว จากจดหมาย โทรศัพท์ที่มีไปถึงผู้อ่านข่าว เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่เกิด
ขึ้นระหว่างผู้อ่านข่าวกับผู้ชม (the viewer - anchor relationship) เกิดขึ้นมาจาก

2.1 ผู้ชมจะมีความรู้สึกผูกพันต่อตัวผู้อ่านข่าว จากความรู้สึกส่วนตัวของผู้ชมเอง

2.2 ผู้ชมจะรู้สึกนับถือในตัวผู้อ่านข่าว เพราะผู้อ่านข่าว เป็นผู้ที่ให้ประโยชน์ที่สำคัญแก่ผู้ชมข่าว

2.3 ผู้ชมเป็นมนุษย์ปุถุชนธรรมดา ที่มีลักษณะรับรู้และมีปฏิกิริยาโต้ตอบผู้อ่านข่าว ไม่ว่าจะเป็นลีลาการพูดคุย การแต่งกาย ผู้ชมจะมองดูอย่างใกล้ชิดและจะมีปฏิกิริยาต่อการเปลี่ยนแปลงทุกอย่างของผู้อ่านข่าวที่เกิดขึ้น

2.4 ผู้ชมจะไม่ถือว่าบุคลิกที่บอบบางของผู้อ่านข่าวว่าเป็นสิ่งสำคัญ (แต่อาจจะรู้สึกว่าขาดสมรรถภาพไปบ้าง)

2.5 ผู้ชมจะไม่ให้อภัยต่อความผิดของผู้อ่านข่าว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการอ่านผิดพลาดบ่อย ๆ อ่านตะกุกตะกักขาดความชัดเจน หรือแม้กระทั่งขาดการเตรียมตัวที่ดี

2.6 ผู้ชมจะมีความรู้สึกที่ชอบติดตามชมข่าวจากผู้อ่านข่าวที่เขาชอบ มากกว่าชมข่าวจากผู้อ่านข่าวที่เขาไม่ชอบ

2.7 ผู้ชมจะมีความรู้สึกว่าเขาได้รับข่าวสารที่ชัดเจนครบถ้วน จากผู้อ่านข่าวที่เขาชอบ

2.8 ผู้ชมจะตำหนิองค์กรข่าวเมื่อเกิดความผิดพลาดเกิดขึ้นมากกว่าที่จะไปตำหนิผู้อ่านข่าวที่เขาชอบ

2.9 ผู้ชมจะสร้างความภักดีและสร้างนิสัยการรับชม เนื่องจากการติดตามชมผู้อ่านข่าวที่เขาชอบ

3. เสนอข่าวแบบพูดคุยกับผู้ชม (Storytelling - a Dialogue with the Viewers) วิธีการในการอ่านข่าวของผู้อ่านข่าวก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะทำให้ผู้ชมอยากติดตามรายการข่าว การอ่านข่าวที่เป็นลักษณะแบบฉบับทั่วไปคือการอ่านข่าวแบบพูดคุยกับผู้ชมที่อยู่ที่บ้าน และต้องให้คำตอบซึ่งเป็นข้อเท็จจริงแก่ผู้ชมได้ วิธีการที่ใช้กันเป็นมาตรฐานคือสามารถตอบคำถาม ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไป และอย่างไร (5 W's + H) เนื่องจากผู้ชมที่บ้านไม่สามารถ จะถามในสิ่งที่เขาไม่เข้าใจได้ดังนั้นจึงต้องระลึกไว้ว่า การอ่านข่าวเพื่อตอบคำถามผู้ชมซึ่งอยู่ที่บ้านจะต้องชัดเจน และจะต้องคิดว่ากำลังพูดคุยอยู่กับผู้ชมซึ่งอยู่ที่บ้าน

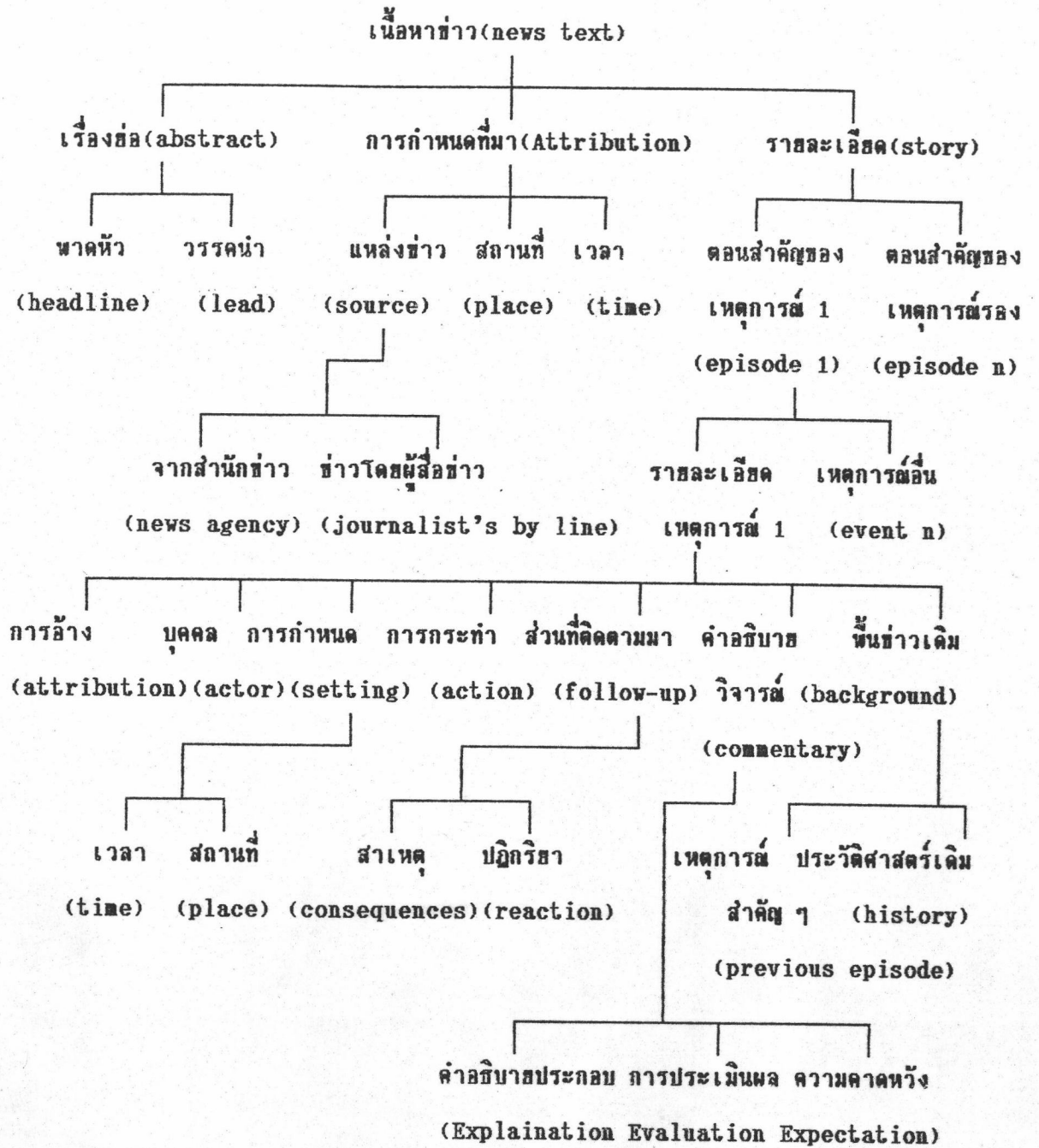
4. ทิศทางข่าวเป็นการเสนอทางเดียว (Linear News) เนื่องจากการแพร่ภาพรายการข่าวออกไปยังผู้ชม เป็นการสื่อสารเชิงเส้นตรงจากผู้ส่งสาร เพียงฝ่ายเดียวผู้ชมในฐานะ

ผู้รับสาร ไม่สามารถที่จะควบคุม หรือให้เป็นไปในสิ่งที่ผู้ชมต้องการได้ ดังนั้นผู้อ่านข่าวจะต้องคำนึงถึงความสามารถในการรับรู้ของผู้ชม ว่ามีความแตกต่างกัน การอ่านข่าวจึงต้องยึดหลักการที่ว่า ใช้ประโยคสั้น ๆ เป็นภาษาพูดหรือสนทนากันโดยทั่ว ๆ ไป การออกเสียงต้องชัดเจนเข้าใจง่าย

ดังนั้นโครงสร้างของข่าววิทยุโทรทัศน์จึงประกอบด้วย เนื้อหา บุคลิกของผู้เสนอรายการ วิธีการนำเสนอ และทิศทางของการสื่อสาร

นอกจากนี้ Van Dijk (1983) (อ้างใน สดฤทัย เลิศเกษม, 2535 หน้า 24-25) ได้กล่าวถึงโครงสร้างภายในของข่าวเอาไว้โดยกล่าวว่า การพูดคุยเกี่ยวกับข่าว และเรื่องในลักษณะอื่น ๆ จำเป็นต้องมีเงื่อนไข ซึ่งประกอบด้วยเรื่องย่อ (abstract) ลักษณะแหล่งที่มา (attribution) และรายละเอียดของเนื้อหาต่าง ๆ (story proper) ซึ่งสามารถสรุปออกเป็นโครงสร้างดังภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 1 แสดงโครงสร้างเนื้อหาข่าวของVan Dijk

3. ประเภทของข่าว

แนวทางในการจำแนกประเภทของข่าวทำได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจำแนกเป็นสำคัญ การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้น เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาจึงเน้นการแบ่งประเภทของข่าวตามลักษณะเนื้อหาเป็นสำคัญ ซึ่งมีผู้จำแนกเอาไว้ดังต่อไปนี้

สงขุทศ วรศาสตร์ (2530 หน้า 44-51) แบ่งประเภทของข่าวตามเนื้อหาของข่าว ออกเป็นข่าวประเภทต่าง ๆ คือ

ข่าวการเมือง เป็นข่าวที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐบาล เกี่ยวกับการปกครองเมืองทั้งฝ่ายรัฐบาลแล ฝ่ายค้าน การทำงานของกลไกของรัฐ ได้แก่กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การทหารทั้งใน และนอกประเทศ รวมทั้งการติดตามความก้าวหน้า การดำเนินงานตามนโยบายและแผนงาน ทั้งของพรรคการเมือง รัฐบาลในด้านต่าง ๆ ที่ประชาชนควรจะได้ทราบ

นอกจากนั้นข่าวการเมืองยังรวมความไปถึงข่าวที่เกี่ยวกับฝ่ายนิติบัญญัติคือรัฐสภา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ และรวมความถึงข่าวเกี่ยวกับฝ่ายตุลาการอีกด้วย

ข่าวธุรกิจ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และแรงงาน ข่าวประเภทนี้รวมความเรียกว่าข่าวเศรษฐกิจ ข่าวประเภทนี้มีเนื้อหาสาระดังนี้

การเงินและธนาคาร ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับการซื้อขายหุ้น อัตราส่วนลด และอัตราดอกเบี้ย ตลาดเงินทั่วไป สินเชื่อความก้าวหน้าและบริการต่าง ๆ ของธนาคาร

การอุตสาหกรรม ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับการก่อตั้งอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์สินค้าใหม่ การขยายกิจการ

การเกษตร ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับพืชผลปริมาณการขาย ความแห้งแล้ง การเพาะปลูกสมัยใหม่ การส่งออกพืชผลทางการเกษตร

แรงงาน ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับค่าจ้างการว่างงาน การประท้วง การปิดโรงงาน การหยุดงาน

การคมนาคม ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับการเดินรถ เดินเรือ เดินอากาศ หรือทิศทางการคมนาคม ทหารใช้เส้นทาง รวมทั้งค่าโดยสาร

ข่าวการศึกษา วิจัยและวิทยาศาสตร์ ข่าวการศึกษาโดยทั่วไปผู้สื่อข่าวจะให้ความ

สนใจในระบบการทำงาน และการบริหารงานของโรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ทั้งเอกชน และรัฐบาล การรายงานการเคลื่อนไหวในวงการศึกษาทุก ๆ ด้านทั้งด้านการเรียนการสอน การบริหารงาน ผู้สอน ผู้เรียน กิจกรรมในแต่ละด้าน การใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการเรียนการสอน นอกจากนั้นข่าวเกี่ยวกับด้านการวิจัย และวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นข่าวการค้นคว้าวิจัย การค้นพบในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ซึ่งเป็นข่าวที่ควรเสนอแก่ผู้อ่าน

ข่าวสังคมและสตรี จะเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลบุคคลที่มีความเด่นและดังใน สังคมจะนำมาเขียน ทั้งในรูปของข่าวและคอลัมน์โดยเฉพาะ มักจะเป็นกิจกรรมที่ทรูหรา ในสังคม ความมั่งคั่งและความสวยงามที่ควบคู่กันไป นอกจากนี้ได้แก่ ข่าวการหมั้นหม้าย และการสมรส ของบุคคลที่มีชื่อเสียงโด่งดังในสังคม ข่าวอื่นที่พบในหน้าสังคมและสตรีโดยทั่วไป คือบุคคลในข่าว ความบันเทิงต่าง ๆ การเลี้ยงต้อนรับ การเลี้ยงส่ง การจัดปาร์ตี้ การเดินร่า การแสดง ข่าวสังคมซุบซิบ ข่าวและคอลัมน์เกี่ยวกับแฟชั่น การทำอาหาร การเลี้ยงเด็ก การจัดและตกแต่งบ้าน การเลี้ยงลูก การเอาใจใส่ครอบครัว และข่าวเกี่ยวกับธุรกิจของสตรีและการประกอบอาชีพ

ข่าวกีฬา เป็นรายงานข่าวผลการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ทั้งใน และต่างประเทศ นอกจากนั้นได้แก่สาระของข่าวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการแข่งขันผู้แข่งขันแต่ละ ฝ่ายสถิติของการแข่งขัน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันกีฬานั้น ๆ ก็นำมารายงานเป็น ข่าวได้เช่นกัน

ข่าวบันเทิง มักจะเกี่ยวข้องกับวงการบันเทิง ทั้งภาพยนตร์ โทรทัศน์ การละคร ดนตรีและหนังสือ ศิลปกรรม ฯลฯ ซึ่งโดยทั่วไปมีแนวโน้มที่จะเสนอข่าวความเคลื่อนไหวในวงการ ดังกล่าว รวมทั้งเมื่อมีผลงานหรือผลผลิตออกมาใหม่ นอกจากนั้นจะเป็นเนื้อหาสาระของข่าว เกี่ยวกับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องวงการบันเทิง ทั้งที่อยู่ในวงการโดยตรงหรือไม่ก็ตาม กล่าวคือ หากเป็นด้านภาพยนตร์ ได้แก่ ดาราแสดง ผู้กำกับ ผู้อ่านวสารสร้าง ฯลฯ ซึ่งจะเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ เป็นต้น

ครุณี หิรัญรักษ์ (2530 หน้า 134-192) ได้จัดกลุ่มประเภทข่าวออกเป็น 3 กลุ่ม ด้วยกันซึ่งประมวลออกมาได้ คือ

ข่าวทั่วไป ประกอบด้วยข่าว ดังนี้

ข่าวสัมภาษณ์ เป็นข่าวที่ให้ข้อเท็จจริง และข้อมูลต่าง ๆ ของเรื่องราวที่เกิดขึ้น

โดยผู้สื่อข่าวจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์จากแหล่งข่าว หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์

ข่าวการประชุม เป็นข่าวรายงานสาระสำคัญของการประชุม ที่ผู้สื่อข่าวเห็นว่ามี
ความน่าสนใจ และมีความสำคัญต่อคนส่วนใหญ่

ข่าวปาฐกถา เป็นรายงานการพูดของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งให้สาระสำคัญแก่ผู้ฟัง

ข่าวอุบัติเหตุและเพลิงไหม้ เป็นรายงานข่าวความสูญเสียอันเกิดจาก อุบัติเหตุ
และจากเพลิงไหม้ โดยรายงานจากข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้

ข่าวอาชญากรรม และข่าวอัศวินบาตกรรม เป็นข่าวเกี่ยวกับความสูญเสียชีวิต
เนื้อหาครอบคลุม เกี่ยวข้องกับตำรวจ ฆาตกร ชโมฆ ผู้ปล้น ฆี ผู้สูญหาย นอกจากนี้จะมีคดีต่าง ๆ
เช่น การลักพาตัว คดีแก๊งปลอมแปลง คดีค้ายาเสพติด คดีหลักเลียงภาษี คดีขู่กรรโชก เป็นต้น

ข่าวแบบเชิงซ้อน หรือแบบเจาะ ได้แก่ข่าวดังต่อไปนี้

ข่าวศาล ได้แก่รายงานเกี่ยวกับคดีความต่าง ๆ ของโจทก์ หรือจำเลย ซึ่งเป็น
บุคคลที่มีชื่อเสียง คดีการเมืองที่สำคัญ ๆ เกี่ยวข้องกับสังคม หรือบุคคลจำนวนมาก เป็นต้น

ข่าวการเมือง เป็นการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการออกพระราชบัญญัติ กฎหมาย
ด้านต่าง ๆ การปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับสูง การพิจารณาและการตัดสินใจของฝ่ายตุลาการ
งบประมาณ และการเงินประจำปีให้กับหน่วยงานต่าง ๆ รายงานเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในวง
การรัฐบาล เป็นต้น

ข่าวเศรษฐกิจ เป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของคนในด้านต่าง ๆ ซึ่ง
แยกย่อยออกเป็นข่าวชนิดต่าง ๆ คือ

ข่าวการตลาด ได้แก่ข่าวเกี่ยวกับตลาดหุ้น ตลาดปศุสัตว์ และสินค้าการเกษตร
เป็นรายงานข่าวทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

การซื้อขายที่ดิน เป็นรายงานเกี่ยวกับการโยกย้ายถ้ำถอน การปรับปรุง
การโยกย้ายถ้ำถอน การขยายตึกรามบ้านช่อง และการอนุญาตให้ทำการก่อสร้าง เป็นต้น

การค้า เป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับ ร้านค้าปลีก ร้านค้าขายส่ง การขยายกิจการ
การปรับปรุงเพื่อการพัฒนา การก่อตั้งบริษัทและหุ้นส่วน การรวมบริษัทการล้มละลาย ราคาสินค้า
และค่าครองชีพ

การเงินและธนาคาร ได้แก่ข่าวการประชุมของผู้ถือหุ้น และคณะกรรมการ

เงินปันผลการซื้อขายหุ้น อัตราส่วนลดและอัตราดอกเบี้ย ตลาดเงินทั่วไป การจำยคืนและแนวโน้ม การอุตสาหกรรม ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับ การก่อตั้งอุตสาหกรรมใหม่ ๆ สินค้าใหม่ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และวิธีทำ การขยายกิจการ การโยกย้าย การรวมบริษัท เป็นต้น

การคมนาคม ได้แก่ข่าวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ตารางเวลา และทิศทางการคมนาคม สิทธิในการใช้เส้นทาง การประชุมคณะกรรมการ การจำยคืน และอัตราค่าโดยสาร แรงงาน ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับ ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน การว่างงาน การสไตรค์ การปิดโรงงาน การช่วยเหลือสงเคราะห์และนโยบายน เป็นต้น

ธุรกิจและรัฐบาล ได้แก่ข่าวที่เกี่ยวกับภาษี การออกกฎหมาย และคำสั่งศาลที่มีผลกระทบต่อวงการธุรกิจ กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ เป็นต้น

ข่าวการศึกษา วิจัย และวิทยาศาสตร์ ได้แก่ข่าวรายงานความเคลื่อนไหวในวงการการศึกษาในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการเรียน การสอน การเปิดเปิดภาคเรียน การลงทะเบียน การอภิปรายการประชุม การมีสมาคม เป็นต้น ข่าวรายงานผลการวิจัยด้านต่าง ๆ รายงานการค้นพบทางด้านวิทยาศาสตร์

ข่าวพิเศษ ได้แก่ข่าวต่อไปนี้

ข่าวสังคม และสตรี รายงานกิจกรรมทุกสังคมของชุมชนทุกระดับเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวที่มีหลายรส หลายรูปแบบ และมักเป็นการเขียนถึงตัวบุคคลที่มีความเด่น และดังในสังคม นอกจากนั้นยังเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับปัญหาสังคม และวัฒนธรรม

ข่าวกีฬา เป็นรายงานผลการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ

ข่าวบันเทิง เป็นการเสนอข่าวเกี่ยวกับภาพยนตร์ โทรทัศน์ การละคร ดนตรีและหนังสือ เป็นต้น

สำหรับ Arthur Asa Berger (1990 หน้า 123) แบ่งเนื้อหาตามแหล่งที่เกิดข่าวออกเป็น 3 ชนิด คือ ข่าวท้องถิ่น (Local news) ข่าวระดับประเทศ (National news) และข่าวระดับต่างประเทศ (International news) และแสดงความคิดเห็นว่า โดยทั่วไปแล้วการเสนอข่าวข่าวระดับประเทศ และข่าวต่างประเทศ จะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์แม่ข่าย

เป็นผู้นำ ส่วนสถานีเครือข่ายจะเสนอข่าวระดับท้องถิ่น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วข่าวระดับท้องถิ่นจะเป็นข่าวที่กระทบความรู้สึกของผู้ชม (sensationalistic) เช่น ข่าวการปล้น ฆาตกรรม ช่มชู้ เพลงใหม่ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตข่าว

1. การแบ่งขั้นตอนการผลิตข่าว

John Hartley และคณะ (1985 หน้า 11-13) แบ่งขั้นตอนการผลิตออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

1.1 การวางแผนผลิต (Planning) การวางแผนเป็นขั้นตอนหนึ่ง ของการผลิตรายการข่าวที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากสิ่งที่ไม่ได้คาดฝันเอาไว้ล่วงหน้าอีกทั้งยังเป็นการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตอีกด้วย องค์กรข่าวจะต้องเตรียมพร้อมสำหรับการรับรู้เหตุการณ์ที่จะเข้ามาใหม่ตลอดเวลา การวางแผนผลิตรายการข่าวขึ้นอยู่กับทิศทางของแนวโน้มนโยบาย และโครงสร้างขององค์กรด้วย ตัวอย่างของการวางแผนผลิตเช่น การประชุมกองบรรณาธิการ (editorial conference) เพื่อกำหนดสิ่งต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าว่าจะเสนอหัวข้อหรือประเด็นอะไรบ้าง พิจารณาคูณค่าของข่าว ตลอดจนแง่มุมที่จะเสนอออกไป คัดเลือกข่าว จัดลำดับความสำคัญของข่าว เลือกเรื่องที่จะออกไปทำข่าว จัดเตรียมหรือกำหนดงานให้ผู้สื่อข่าวกองบรรณาธิการยังต้องพิจารณาข่าวที่เกิดขึ้นใหม่ มีอะไรน่าสนใจเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข่าวที่ทันสมัยที่สุด เป็นต้น เนื่องจากข่าวมีลักษณะธรรมชาติอย่างหนึ่งคือเป็นสินค้าที่ เก่าเร็วมีอายุการใช้งานสั้นมาก การวางแผนจึงเป็นการเตรียมรับสิ่งที่ไม่สามารถคาดเดาล่วงหน้าได้เอาไว้ด้วย

1.2. รวบรวมข่าว (Gathering) การรวบรวมข่าว หรือการสื่อข่าว เป็นขั้นตอนแสวงหาและรวบรวมเรื่องราวข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนวัตถุดิบในการผลิตข่าว จากนั้นจึงส่งต่อไปยังห้องข่าว (newsroom) และโต๊ะข่าว (newsdesk) เพื่อพิจารณารายงานออกมาเป็นข่าวต่อไป ผู้สื่อข่าวหรือนักข่าวซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่รวบรวมเหตุการณ์หรือให้ได้มาซึ่งข่าว จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอบรมเพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติเป็นไป ตามหลักเกณฑ์ที่ดีถือปฏิบัติกันมา ประสบการณ์ตลอดถึงการเรียนรู้เพื่อให้มีความเข้าใจ ในความหมาย คุณลักษณะและคุณค่าของข่าว เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้สื่อข่าว ที่จะสามารถรายงานเหตุการณ์ซึ่งเป็น "วัตถุดิบ" ออกมาเป็นข่าว

เนื่องจากผู้สื่อข่าวเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นงานของผู้สื่อข่าว จึงต้องรับผิดชอบต่อความถูกต้องในเรื่องที่รายงานออกไป งานของผู้สื่อข่าวต้องพบปะกับบุคคล แหล่งข่าว

จากการศึกษาได้ระบุว่าแหล่งข่าวมีความสำคัญต่อการสื่อข่าวมากคือ มีความสำคัญ ในลักษณะที่เรียกว่า "source orientation" แหล่งข่าวที่สำคัญ ๆ เช่น สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ศาล สถาบันการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้บ่อยครั้งที่การสื่อสารหรือรวบรวมข่าว ขึ้นอยู่กับเครือข่ายของตัวแทนผู้ซึ่งสามารถที่จะเข้าถึงภายในข่าว (inside information) ลักษณะเช่นนี้มักจะเป็นเรื่องที่ยากขึ้นข้างเป็นทางการ

1.3. การคัดเลือกข่าว (Selection) กระบวนการคัดเลือกข่าวและจัดลำดับข่าว เป็นวงจรการผลิตข่าวซึ่งจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการ (editorial staff) กระบวนการนี้เริ่มขึ้นหลังจากผู้สื่อข่าวส่งข่าวเข้าไปห้องข่าวต่อจากนั้นข่าวจะถูกเลือกบรรณาธิการข่าวซึ่งมีหน้าที่ตัดสินใจว่าจะเลือกข่าวไหน เพื่อจะผลิตเป็นข่าวที่สมบูรณ์ต่อไปโดยพิจารณาประเด็นสำคัญของข่าว อาจจะมีการเรียบเรียงข่าวเสียใหม่ เพื่อให้เป็นไปตามรูปแบบที่องค์กรข่าวกำหนดไว้หรือที่เรียกว่า House Style มีการขัดเกลาตัดต่อข้อความให้มีความสละสลวยกระทัดรัด หรือตัดตอนรายละเอียดบางส่วนให้สั้นลงจนกระทั่งถึงขั้นตัดสินใจเสนอข่าวออกไปยังผู้ชม ผู้ทำหน้าที่คัดเลือกข่าวนั้นจึงเป็นผู้เฝ้าประตูสาร (gatekeeper) ที่สำคัญเพราะเป็นผู้ควบคุมการไหลผ่านของข่าว (news flow) โดยตรง ขั้นตอนการคัดเลือกข่าว (Selection) จัดเป็น ขั้นตอนที่ทำให้ความสำคัญกับผู้ชม ต่างจากขั้นตอนการรวบรวมข่าวที่ให้ความสำคัญกับแหล่งข่าว

1.4. เสนอข่าว (Presentation) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการผลิตข่าวซึ่งข่าวจะพร้อมที่จะนำเสนอไปยังผู้ชมในขั้นตอนนี้สำหรับข่าวโทรทัศน์ หลังจากมีการตรวจแก้ไขครั้งสุดท้ายเสร็จแล้ว ข่าวจะอยู่ในรูปบทข่าว (Script) ลำดับการเสนอ (อาจจะยึดหยุ่นได้เพื่อไว้สำหรับการรายงานข่าวที่เข้ามาด่วน) ผู้อ่านข่าวจะตรวจทานและซ้อมอ่าน (rehearsed) จากบทข่าว ขณะเดียวกันฝ่ายที่รับผิดชอบด้านภาพข่าว ก็มีการตัดต่อภาพข่าวให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับบทข่าวโทรทัศน์ ติดต่อประสานกับฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งรับผิดชอบในการแพร่ภาพออกอากาศ

กล่าวโดยย่อ ๆ ในขั้นนี้ ผู้อ่านข่าว จะเป็นผู้ผสมผสาน และเชื่อมโยงรายการข่าวให้เกิดความกลมกลืนร่วมกับบุคลากรฝ่ายอื่น ๆ ที่ทำงานอยู่เบื้องหลังจอโทรทัศน์ จนกระทั่งปรากฏ

ภาพบนจอโทรทัศน์ของผู้ชมที่บ้าน

จากขั้นตอนข้างต้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการในการผลิตข่าวจะแบ่งเป็น 2 กระบวนการ คือ กระบวนการทางด้านเทคนิคการผลิต (Technical process) เช่น การบันทึกเสียง การบันทึกภาพ การออกแบบงานกราฟิก (Graphics) การตัดต่อภาพข่าว การข้อมอ่านบทข่าวเป็นต้น ส่วนอีกกระบวนการคือ กระบวนการบรรณาธิกรณ (Editorial process) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ การคัดเลือกข่าว การกำหนดประเด็นหรือเรื่องราวที่จะเสนอ การเขียนบทข่าว การบรรณาธิกรณข่าว เป็นต้น

2. ทักษะในการทำข่าว

แนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตข่าว แบ่งออกเป็น 2 แนวคือ ทักษะต่อกระบวนการทำข่าวที่รับรู้กันตามแบบสามัญสำนึก กับทักษะการทำข่าวที่ก่อตัวมาจากการวิเคราะห์เนื้อหาและองค์การสื่อสารมวลชน แนวคิดดังกล่าวข้างต้นมีองค์ประกอบย่อย 4 ประการที่สัมพันธ์กันคือ

- 2.1. เรื่องเหตุการณ์ที่จะมาเป็นข่าว(event)
- 2.2. เกณฑ์สำหรับเลือกข่าว (คุณค่าข่าว)(news criteria)
- 2.3. ความสนใจของสาธารณชนที่มีต่อข่าว (news interest)
- 2.4. การรายงานข่าว(news report)

ทักษะจากกลุ่มที่ใช้สามัญสำนึกจะมองว่า คุณสมบัติของข่าวก็คือการมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อความจริงดังนั้นก็ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์(event) ก่อนแล้วจึงมาวิเคราะห์ว่ามีคุณค่าตามเกณฑ์หรือไม่(news criteria)การคัดเลือกข่าวจะมีกฎเกณฑ์และโครงสร้างที่ตายตัวแน่นอน จากนั้นจึงรายงานออกมาเป็นข่าว(news report) โดยไม่คำนึงถึงความสนใจของสาธารณชน (news interest)ว่าจะสนใจข่าวนั้นหรือไม่

ทักษะการทำข่าวแบบสามัญสำนึกสามารถเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

เหตุการณ์	---->	เกณฑ์เลือกข่าว	---->	รายงานข่าว	---->	ความสนใจข่าว
-----------	-------	----------------	-------	------------	-------	--------------

สำหรับทัศนะ การทำข่าวที่ก่อตัวมาจากกรณีวิเคราะห์เนื้อหา และองค์กรสื่อสารมวลชนจะเริ่มมาจากการให้ความสนใจ ในข่าว(news interest) โดยนำประสบการณ์ ของนักข่าวว่า เรื่องแบบไหนที่เป็นที่สนใจของมหาชน จากนั้นก็นำเอาความสนใจดังกล่าวมาตั้งเป็นเกณฑ์(news criteria) ในการเลือกข่าว โดยที่เกณฑ์นี้จะมีลักษณะคงที่และคงทนรวมทั้งยังต้องผนวกเอาข้อบังคับหรือข้อเรียกร้องขององค์กรที่ตนสังกัดอยู่มาร่วมพิจารณาด้วย การที่เหตุการณ์หนึ่ง ๆ จะได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่าของข่าวก็ต่อเมื่อเหตุการณ์นั้นสอดคล้องกับเกณฑ์การเลือกข่าวเท่านั้น การรายงานข่าวก็เช่นกัน จะต้องเขียนให้เข้ากับเกณฑ์ของข่าวซึ่งรูปแบบการเขียนนั้นจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ที่องค์กรข่าวนั้นระบุเอาไว้ หรือเขียนตามหลักที่เคยปฏิบัติกันมามิใช่ว่าจะเขียนขึ้นมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดจริง ๆ หรือเขียนตามที่ผู้ชมต้องการจะทราบอย่างแท้จริง

ทัศนะที่สองเขียนเป็นแผนผังได้ดังนี้

ความสนใจในข่าว -----> เกณฑ์เลือกข่าว -----> เหตุการณ์ -----> รายงานข่าว

แนวคิดในการคัดเลือกข่าว

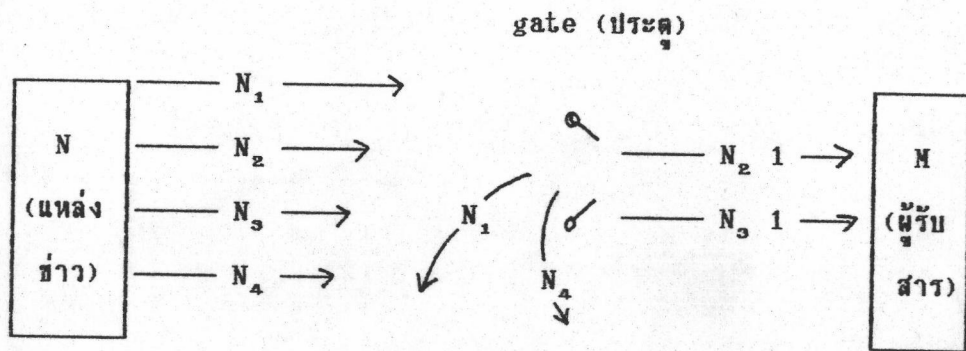
1. แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องผู้เฝ้าประตูสาร (gatekeeper)

แนวคิดนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารมวลชน ในเรื่องเกี่ยวกับการเลือกหรือละเว้นที่จะตีพิมพ์เรื่องราวต่าง ๆ มีที่มาจากงานวิชาการของ เคิร์ต ลูวิน (Kirt Lewin) ว่าด้วยการตัดสินใจเกี่ยวกับการซื้ออาหารในครัวเรือนเขาได้ให้ข้อสังเกตว่าสารสนเทศจะเคลื่อนไปตามทางติดต่อต่าง ๆ อยู่เสมอซึ่งทางติดต่อเหล่านี้ประกอบไปด้วย "บริเวณต่าง ๆ ที่เป็นประตูอันเป็นที่เกิดการตัดสินใจขึ้นว่าจะยอมให้สารสนเทศหรือสินค้าผ่านเข้าไป หรือเคลื่อนต่อไป ตามทางติดต่อนั้นหรือไม่ ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวจะกระทำไปตามกฎเกณฑ์อันตรงไปตรงมาหรือกระทำไปตามความรู้สึกส่วนตัวของ "ผู้เฝ้าประตู" ก็ได้ (สวนิค สมภักดิ์ และระวีวรรณ ประกอบผล, 2528 หน้า 197) แนวคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารมวลชนโดย ดีเอ็ม ไวท์ (White, D.M. 1950) เพื่อที่จะใช้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคัดเลือกข่าวของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น

อเมริกาฉบับหนึ่งที่จะต้องคัดเลือกข่าวจำนวนหนึ่ง เพื่อมาตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์จาก ข่าวซึ่งมีจำนวนมากมายที่ส่งมาทางโทรเลขของสำนักงานข่าว เพื่อให้เหมาะสมในการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ กิจกรรมนี้มีส่วนคล้ายกับหน้าที่ผู้เฝ้าประตู กิจกรรมการคัดเลือกข่าวเป็นเรื่องที่น่าให้ความสนใจ เพราะว่าการศึกษาเรื่องการคัดเลือกข่าว ทำให้เราทราบถึงสิ่งที่เราเรียกว่า "คุณค่าข่าว" ที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้กับสื่อมวลชน

ในระยะแรกประเด็นที่ใช้ในการศึกษาก็คือ ต้องการที่จะรู้ว่าบรรณาธิการได้ใช้เกณฑ์ส่วนตัวที่ไม่ได้กำหนดไว้อย่างแน่ชัดมากนักอย่างไรในการคัดเลือกข่าว ผลการศึกษาพบว่า ส่วนหนึ่งของการคัดเลือกข่าวเป็นเรื่องของความต้องการขององค์การ และอีกส่วนหนึ่งเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งก็แตกต่างกันในสื่อมวลชนแต่ละประเภท และนอกจากนี้ยังพบว่า สื่อมวลชนเองก็ต้องการเนื้อหาข่าวบางประเภทมากเป็นพิเศษ และให้ความสำคัญกับ "ผู้ให้ข่าว" บางคนเป็นพิเศษด้วย ความต้องการทางด้านข่าวนี้บางส่วนก็ได้มีการวางแผนและจัด เตรียมให้โดยสำนักข่าว และบางส่วนมาจาก ความสัมพันธ์อันมีคุณค่าที่มีอยู่กับแหล่งข่าว

ภาพที่ 2 แสดงแบบจำลองผู้เฝ้าประตูสาร

- N = แหล่งที่มาของข่าวสาร
- $N_{1,2,3,4}$ = เรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นข่าว
- $N_{2,1}, N_{3,1}$ = เรื่องราวต่าง ๆ ที่เลือกสรรไว้
- M = ผู้รับสาร
- N_1, N_4 = เรื่องต่าง ๆ ที่ต้องทิ้งไป

จากแนวคิดของทฤษฎีนี้ จะนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงการตัดสินใจคัดเลือกข่าว บรรณาธิการข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 12 สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นคัดเลือก และเรียบเรียงข่าว ก่อนนำไปแพร่ภาพในแต่ละวัน

Herbert J.Gans (1980 หน้า 78-79) ได้กล่าวถึงทฤษฎีที่ว่าด้วยการคัดเลือกข่าว (Theories of Story Selection) ซึ่งพอจะสรุปได้เป็น 4 แนวทางด้วยกันคือ

1. นักข่าวเป็นหลัก (Journalist-Centered) ทฤษฎีนี้มีข้อโต้แย้งว่าการยึดนักข่าวหรือผู้สื่อข่าวเป็นหลักเกณฑ์จะทำให้เกิดอคติ หรือเอนเอียง (bias) โดยเจตนาขึ้นได้ง่าย ยิ่งถ้าข่าวนั้นส่งผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์, นักข่าวแล้วยิ่งเอนเอียงออกจากความเป็นจริงมากขึ้น

2. ตามความต้องการขององค์การข่าว (News Organization Requirement) ทฤษฎีนี้ได้จากการศึกษาของนังสังคมศาสตร์ ตามหลักการแล้วการเลือกข่าวตามความต้องการขององค์การข่าว หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับเชิงการค้า บางองค์การข่าวการที่จะคัดเลือกข่าวก็อาจได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างขององค์การด้วย แต่ทฤษฎีนี้ก็มีความหลากหลายแตกต่างกันไป ตามอิทธิพลความต้องการขององค์การเช่นอาจจะเน้นไปในเรื่องของเหตุการณ์ บางองค์การอาจไม่ได้คำนึงถึงหลักวิชาชีพเลยก็ได้

3. ยึดเหตุการณ์เป็นหลัก (Event-centered) หรือเรียกว่าทฤษฎีกระจก (Mirror Theory) ทฤษฎีนี้จะคัดเลือกข่าวโดยดูว่าเหตุการณ์ที่เป็นข่าวนั้นมีความสำคัญมากน้อยแค่ไหน ถ้าสำคัญมากก็คัดเลือกมาเสนอเหมือนกับกระจกสะท้อนเหตุการณ์ออกมาในรูปของข่าว

4. ตามปัจจัยที่กระทบจากภายนอกองค์การ (Externally theory หรือ force outside the News Organization) ปัจจัยจากภายนอกองค์การมีหลายอย่างอาจจะถูกกำหนดมาจากเทคโนโลยี (Technology determinist) ลักษณะอย่างนี้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีของสื่อเป็นตัวกำหนดว่าจะเลือกหรือไม่หรือจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic determinist) เป็นต้นทฤษฎีนี้เชื่อว่าการคัดเลือกข่าวโดยหนังสือพิมพ์หรือนักข่าวมีแนวโน้มที่จะพิจารณาถึงคุณค่าของวัฒนธรรมของชาติหรือให้ความสำคัญกับผู้ชมมากขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า แหล่งข่าว องค์การในสังคมมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าวอยู่ในระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ Gan ยังได้เสนอแนวทางการคัดเลือกข่าวที่เรียกว่า "วิธีของฉัน" (My own approach) โดยพิจารณาจาก "สิ่งที่หาได้ง่าย" หรือ "เท่าที่จะหาได้"

วิธีการนี้จะอาศัย "ความรู้สึก" (feel) ในการคัดเลือกอย่างไรก็ตามสิ่งที่นำมาใช้ประกอบในการคัดเลือกยังต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น แหล่งข่าว, คุณค่าข่าว, ตลาด, ผู้ชม, นโยบาย เป็นต้น ประพันธ์ วลีโก (2530 หน้า 313) ได้กล่าวถึงวิธีการเลือกข่าวเอาไว้ดังนี้

1. วิธีตามใจฉัน (I-like-It Method) หมายถึง การเลือกข่าวตามใจผู้เลือกเอง ถ้าผู้เลือกข่าวรู้สึกชอบข่าวอะไรก็คิดเอาเองว่าคนอื่น ซึ่งหมายถึงผู้อ่าน [ผู้ชม] ชอบข่าวนั้นด้วยวิธีนี้คงจะไม่ใช้วิธีการที่ถูกต้องนัก แต่ก็มีใช้กันอยู่เป็นประจำ
2. วิธีลำดับรับฟังจากที่ต่าง ๆ (Catch-As-Catch-Can Method) หมายถึง วิธีการเลือกข่าวที่ดูจากปฏิกริยาของผู้อ่าน ผู้ชม ฟังดูวิธีนี้น่าจะดีแต่เนื่องจากการฟังในวงที่แคบคืออาจฟังมาจากคำบอกเล่าหรือเพื่อนหนังสือพิมพ์ล้อมวลชนด้วยกัน ซึ่งถ้ามาจากคู่สนทนาในวงแคบย่อมไม่เพียงพอที่จะประกันได้ว่าเป็นการเลือกข่าวได้ถูกต้อง
3. วิธีฮารุน (Harun Method) เป็นวิธีการเลือกข่าวที่ออกไปศึกษาว่าประชาชนสนใจข่าวอะไรบ้าง เหมือนที่กษัตริย์กาลิในหนังสือนิทรา-ชาคริต ปฐมพระองค์เป็นสามัญชนออกไปสดับรับฟังความเคลื่อนไหวหรือความเป็นอยู่ของประชาชน หรือของสังคมโดยทั่วไปคาดว่า การเลือกข่าวโดยวิธีนี้ ดีกว่า 2 วิธีแรก น่าจะเลือกข่าวได้ตรงความต้องการของผู้ชมมากกว่า
4. วิธีแกลลัป (Gallup Method) เป็นวิธีการเลือกข่าวที่ทันสมัย อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) เข้าช่วยกล่าวคือ จะต้องมีการสำรวจความเห็นของประชาชนด้วยการสุ่มตัวอย่างและประมวลความคิดเห็นหรือข้อมูลที่ได้จากตัวอย่างนั้น ๆ มาแปลความหมายโดยวิธีการทางสถิติ การเลือกข่าวโดยวิธีนี้ จะช่วยให้เข้าใจความต้องการของผู้อ่าน [ผู้ชม] ได้ ใกล้เคียงที่สุด

แนวคิดเรื่องผู้เฝ้าประตูสาร (gatekeeper) และรวมทั้งทฤษฎีการคัดเลือกข่าว จะช่วยให้ทราบวิธีการคัดเลือกข่าว ตลอดจนหลักเกณฑ์ที่ฝ่ายงานข่าว ยึดถือปฏิบัติอยู่ในการผลิตรายการข่าวท้องถิ่นภาคใต้

2. แนวคิดเรื่องกาหนดวาระสาร (agenda - setting)

การกำหนดวาระสารหรือการกำหนดเรื่องพิจารณาโดยสื่อมวลชน เป็นข้อสมมติฐานถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่ว่า ถ้าหากสื่อมวลชนให้ความสำคัญหรือเอาใจใส่ต่อประเด็นปัญหาบางอย่าง และละเลยปัญหาบางอย่างก็ย่อมจะมีผลต่อมติมหาชน ประชาชนมักจะรับเอาระดับความสำคัญตามที่สื่อมวลชนได้ให้แก่ประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย (ส่วนิต สมภักย์ และระวีวรรณ ประกอบผล, 2528 หน้า 120)

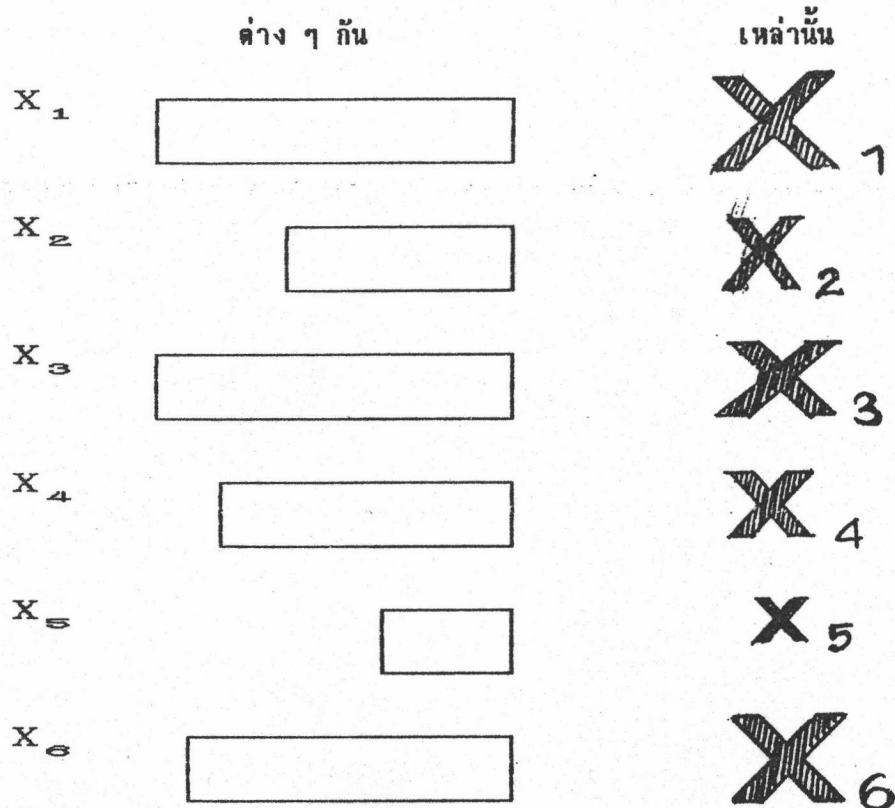
การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน เกี่ยวกับการกำหนดเรื่องพิจารณาส่วนใหญ่จะศึกษาในประเด็นหัวข้อทางการเมืองและผลออกมาชี้ให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญ ในเรื่องกาหนดวาระสาร "ผู้รับสารไม่เพียงแต่รู้เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะและเรื่องราวอื่น ๆ ผ่านทางสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ยังเรียนรู้ถึงว่าจะให้ความสำคัญของประเด็นปัญหาหรือหัวข้อหนึ่ง ๆ มากน้อยเพียงไร จากที่สื่อมวลชนได้เน้นเอาไว้..." (ส่วนิต สมภักย์ และระวีวรรณ ประกอบผล, หน้า 121)

แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวาระสาร (agenda - setting) ใช้ครั้งแรกโดย McCombs and Shaws (1972) เพื่อให้บรรยายปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่ได้สังเกตเห็นมานานแล้ว อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้เกิดขึ้นมานานแล้ว เช่น Cohen (1963)กล่าวเอาไว้ว่า "หนังสือพิมพ์อาจจะไม่ประสบความสำเร็จในการที่จะบอกกับประชาชนว่าควรที่จะคิดเรื่องอะไรแต่เป็นที่น่าแปลกใจในความสำเร็จที่จะบอกกับผู้อ่านว่าเรื่องอะไรที่ควรที่จะคิด" (อ้างใน Davidson, W. Phillips and others หน้า 198)

McQuail, D. และ Windahl, S. (1981) ได้สรุปแนวคิดของการกำหนดวาระสารเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 3 แบบจำลองเรื่องการกำหนดวาระสาร

ประเด็นปัญหา การให้ความสนใจของสื่อมวลชน การรับรู้ที่ตามมาของสาธารณชนต่อประเด็น

ในแบบจำลองนี้ X ทางซ้ายมือมีประเด็นปัญหา หรือหัวข้อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ที่สื่อมวลชนหยิบยกเอามาเสนอ ให้สาธารณชนได้รับทราบ การเน้นเสนอเรื่องราวเหล่านี้โดยสื่อมวลชนมากน้อยต่างกัน (แสดงโดยรูปแท่งแนวนอน) ผลที่ตามมาคือทำให้สาธารณชนรับรู้ในประเด็นหรือหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นไม่เหมือนกัน ประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในการนำเสนอมาก ก็ได้รับการพิจารณาเป็นเรื่องที่สำคัญมากด้วย (แสดงด้วยขนาดตัวอักษร X ทางขวามือ) ตามแบบจำลองจะเห็นได้ว่า X_1, X_3 และ X_6 ได้รับความสนใจในการนำเสนอจากสื่อมวลชนมาก ก็ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญมาก ส่วนในประเด็นอื่น ๆ ได้รับความสำคัญรองลงมาในสายตาของสาธารณชน

สื่อมวลชนตามแนวคิดใช้เรื่องการกำหนดวาระสาร จึงเป็นผู้ที่เสนอวาระ หรือหัวข้อ

ต่าง ๆ ในสังคมในลักษณะของข่าวและบทความคิดเห็นให้สาธารณชนได้พิจารณาว่าอะไรเป็นเรื่องที่จะนำมาคิดพิจารณาหรือสนทนากัน (พีระ จิรโสภณ, 2529 หน้า 663)

แนวคิดเรื่องการกำหนดวาระสารจะนำมาใช้ศึกษาการให้ความสำคัญต่อประเภทของข่าวเนื้อหาที่ถูกเสนอผ่านทางรายการข่าวท้องถิ่นภาคใต้ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 12 สุราษฎร์ธานี

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

Eric A. Abbott and Lynn T. Brassfield วิจัยเรื่อง Comparing Decisions on Releases By TV and Newspaper Gatekeeper เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ทำหน้าที่เฝ้าประตูสารของวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ในการกลั่นกรองและคัดเลือกข่าว ก่อนที่จะนำเสนอออกไปโดยดูว่าผู้เฝ้าประตูสารมีเหตุผลอย่างไรในการคัดเลือกข่าว

วิธีการวิจัยใช้การศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพกลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ หนังสือพิมพ์รายวันจำนวน 8 ฉบับและสถานีวิทยุโทรทัศน์จำนวน 8 สถานี ผลการศึกษาสรุปให้เห็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างผู้ทำหน้าที่ "ผู้เฝ้าประตูสาร" คือ

1. ผู้เฝ้าประตูสารของวิทยุโทรทัศน์ให้ความสำคัญองค์ประกอบของภาพข่าวมาก
 2. ผู้เฝ้าประตูสารของวิทยุโทรทัศน์เกือบทั้งหมดตัดสินใจ คัดเลือกข่าวครั้งสุดท้ายโดยบุคคลเพียงคนเดียว ในขณะที่หนึ่งในสี่ของผู้เฝ้าประตูสารของหนังสือพิมพ์ให้บุคคลอื่น ๆ ช่วยตัดสินใจเลือกครั้งสุดท้าย
 3. ผู้เฝ้าประตูสารของวิทยุโทรทัศน์ และครึ่งหนึ่งของผู้เฝ้าประตูสารของหนังสือพิมพ์ ตอบว่าชอบข่าวที่สรุปสั้น ๆ แล้วนำไปเขียนข่าวเอง
 4. ผู้เฝ้าประตูสารของหนังสือพิมพ์ ให้ความสำคัญหรือวินิจฉัยเคราะห์คุณค่าของข่าวน้อยกว่าผู้เฝ้าประตูสารวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากมีพื้นที่ในการเสนอข่าวได้มากกว่า
- อย่างไรก็ตามผู้เฝ้าประตูสารของสถานีวิทยุโทรทัศน์ขนาดเล็กมีการยอมรับและคัดเลือกข่าวเพื่อเสนอออกไปยังผู้ชมและละเลย (ทิ้ง) ข่าวค่อนข้างมากกว่า โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือก หรือพิจารณาคุณค่าข่าวสรุปได้ดังนี้

1. ผู้เฝ้าประตูสารทั้งวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ใช้องค์ประกอบความใกล้ชิด

(Localness หรือ proximity) เป็นเกณฑ์ประการหนึ่ง และใช้องค์ประกอบ ผลกระทบหรือความน่าสนใจ (impact/interest) และความสด (Timeliness) เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาเลือกข่าวเกณฑ์ประการที่สอง

2. เกณฑ์ประเมินคุณค่าข่าวทั้ง 2 ประการ เป็นเกณฑ์ซึ่งอยู่เหมือนเกณฑ์อื่น ๆ เมื่อข่าวนั้นมีองค์ประกอบข่าวอื่น ๆ อยู่ด้วย

จากข้อเขียนของ Bagdikian (อ้างใน อรุณ สุ เลิศจรรยารักษ์, 2529 หน้า 13) นักข่าวและบรรณาธิการข่าวจะตัดสินใจเลือกข่าว อย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ คือ

1. หลักที่ยึดถือในการบริหาร
2. การมองโลกของความจริงและนิสัยของคน นั่นคือมองว่าผู้อ่านต้องการอะไร
3. ค่านิยม ซึ่งยึดถือโดยกองบรรณาธิการที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพมีมาตรฐานทางด้านความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับในวงการวิชาชีพ นั่นคือเขาจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าอะไรที่ผู้อ่านในหมู่คณะของเขาควรจะได้รู้
4. การประเมินค่าของข่าวสาร โดยการแข่งขันของสื่อ
5. ค่านิยมส่วนตัวและนิสัยแปลก ๆ ของบรรณาธิการ เช่นถ้าบรรณาธิการกลัวหรือไม่ชอบอะไรบางอย่าง เขาจะไม่อนุญาตให้สิ่งที่เขาไม่ชอบ ปรากฏอยู่ในข่าว หรือตีพิมพ์บนหนังสือพิมพ์เด็ดขาด

นอกจากปัจจัยทั้ง 5 แล้ว ยังมีปัจจัยในเรื่องเวลาและเนื้อที่ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับในการตัดสินใจของบรรณาธิการข่าว การเปลี่ยนการตัดสินใจเพื่อที่จะได้ข่าวสาร ซึ่งดีกว่าเดิมจะทำให้เสียเวลาและเงินอีกเท่าไร อันนี้ก็เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจเหมือนกัน

ส่วนประเด็นการคัดเลือกข่าวตามความต้องการของผู้รับสาร จะพิจารณาลักษณะความต้องการของผู้รับสาร ปกติจะมีอยู่ 4 อย่าง (พรทิพย์ วรกิจโกคาทร, 2529 หน้า 290 - 291) คือ

1. ความต้องการข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตน (Utilization) ผู้รับสารจะเปิดรับข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองเป็นสำคัญ เช่น ฟังเพลงเพื่อความบันเทิง ฟัง อ่านข่าวกีฬาที่ตนเองเล่น หรืออ่านข่าวที่จะเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ เป็นต้น
2. ความต้องการข่าวสารที่สอดคล้อง (Consistency) กับความเชื่อและทัศนคติ

ของผู้รับสาร ผู้รับสารจะเปิดรับข่าวสาร ที่สอดคล้องกับความเชื่อค่านิยม หรือทัศนคติของตน
ข่าวสารใดที่ไม่สอดคล้อง มักจะไม่ได้รับความสนใจหรือได้รับการปฏิเสธจากผู้รับสาร

3. ความต้องการข่าวสารที่สะดวกในการได้มา (Availability) ผู้รับสารนั้นจะมีข้อจำกัดในการเปิดรับข่าวสาร ถึงแม้ว่าข่าวสารจะเป็นข่าวสารที่ให้ประโยชน์และสอดคล้องกับตน แต่ ถ้าข่าวสารดังกล่าวจะได้ออกมาด้วยความยากลำบากหรือไม่สะดวก ผู้รับสารก็ไม่อาจเปิดรับข่าวสารนั้นได้ ดังนั้นพฤติกรรมหนึ่งของผู้รับสารคือ ความสะดวกในการรับข่าวสาร

4. ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เป็นความต้องการที่อยากรู้อยากเห็นประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์

บทความที่เกี่ยวข้อง

บทความของ Forrest Sawyer เขียนไว้ในหนังสือ Television as a Social Issue (1988 หน้า 30-43) กล่าวถึง ความจริงของรายการข่าวโทรทัศน์ซึ่งพอสรุปเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์เอาไว้ว่ารายการข่าวโทรทัศน์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อการเสนอข่าว ประการแรกคือ การบีบบังคับจากเวลา กล่าวคือ

การเสนอข่าวโทรทัศน์ ต้องรีบผลิตเพื่อให้ทันกับเวลาเสนอข่าวในแต่ละวัน นอกจากต้องออกไปรวบรวมข่าวแล้ว เวลาในการนำเสนอข่าวแต่ละข่าวก็น่าจะสั้นมาก แม้ว่าการรวบรวมข้อมูลเช่นการสัมภาษณ์บุคคล เวลาที่ใช้สัมภาษณ์หลายนาที แต่เมื่อนำเสนอ จะเสนอได้เพียงเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ข่าว 5 นาที อาจจะเหลือเพียง 18 วินาที เป็นต้น ช่วงเวลาในการเสนอข่าวเช่น ข่าวภาคเช้า เนื้อหาข่าวก็ต้องสั้นมากกว่าข่าวภาคค่ำ ประการต่อมาคือการแข่งขันเพื่อนำเสนอข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์หรือสื่อมวลชนอื่น ๆ ความสามารถในการรวบรวมข่าว ตั้งแต่เริ่มเกิดเหตุการณ์จนกระทั่งแพร่ภาพออกอากาศ หากสามารถรายงานข่าวได้รวดเร็วมากเท่าไร ก็จะทำให้มีผู้ชมมากขึ้น นอกจากนี้รายการยังถูกกดดันมาจากสิ่งที่เสนอให้กับผู้ชม เพราะผู้ชมจะมีอาการ "agony quotient" หมายถึง ผู้ชมจะชมข่าวหรือไม่จะขึ้นอยู่กับอารมณ์ ถ้าผู้ชมไม่มีอารมณ์จะดูเขาก็ไม่ดู เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะเสนอออกไปก็ต้องมีลักษณะพิเศษออกไปด้วย

รายได้ของสถานีก็เป็นสิ่งที่กดดันรายการข่าวได้เช่นกันและดูเหมือนว่าจะเป็นแรงกดดันที่สำคัญที่ทำให้ช่วงเวลาที่มัลตราผู้ชมสูง รายการข่าวก็ต้องแข่งขันกับรายการอื่น ๆ อย่างสุดกำลัง เพื่อให้สามารถเอาชนะรายการอื่นเช่นรายการบันเทิงให้ได้ แม้ว่าตามหลักการแล้วโทรทัศน์จะอยู่ในฐานะของ "ผู้พิทักษ์ผลประโยชน์สาธารณะ" (public trusteeship) แต่รายการโทรทัศน์ก็ต้องการเงินรายได้มาเพื่อสนับสนุนรายการข่าวเพื่อให้สามารถทำรายการได้อย่างมีคุณภาพ "รายได้" จึงเป็นเสมือนตัวทำให้กลไกต่าง ๆ ทำงานได้อย่างดี จากทัศนคติต่าง ๆ จะเห็นว่ารายการข่าวโทรทัศน์จะเสนอข่าวได้เพียงบางประเด็น หรือเสนอได้เพียงสั้น ๆ ต่อหนึ่งข่าว ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเวลาดำเนินการนี้ จึงต้องยอมรับความจริงว่าการเสนอข่าวเป็นการบอกที่กำลังเกิดอะไรขึ้นในสังคมเท่านั้น

นอกจากนี้ Richard V. Ericson และคณะ ได้แสดงความคิดเห็น จากการศึกษางานขององค์กรข่าวเอาไว้ในหนังสือชื่อ Visualizing Deviance: A Study of News Organization (1987) ได้กล่าวถึงลักษณะขององค์กรข่าว โดยสรุป (หน้า 345-354) ซึ่งให้เห็นภาพรวมขององค์กรสื่อมวลชน (วิทยุโทรทัศน์) ว่างานในห้องข่าวของวิทยุโทรทัศน์ มีลักษณะสังคมที่ค่อนข้างจะปิดมากกว่าหนังสือพิมพ์ เนื้อหาของข่าวมีข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์มากกว่า การผลิตจะเป็นการร่วมมือกันหลายฝ่าย (Paint-by-numbers) ห้องข่าววิทยุโทรทัศน์มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร และบุคลากรด้านข่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่ว่า หน้าที่โดยทั่วไปก็คือรายงานข่าวเฉพาะบางประเด็นหรือบางหัวข้อเท่านั้น มีความเข้มงวดในเรื่องของเวลา และเนื้อที่ในการเสนอข่าวน้อย เช่นใช้เวลาเพียง 75-90 วินาทีต่อหนึ่งข่าว บทข่าวที่ใช้จึงต้องสั้น ๆ และใช้แหล่งข่าว (ต่อหนึ่งข่าว) ไม่เกิน 3 คน การเสนอสารภาพในข่าวทำได้เพียงสั้น ๆ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงภาพข่าวอีกด้วย การเสนอข่าวแต่ละข่าวต้องตัดต่อ จะเห็นได้ว่าคำพูด (Sound bite) ในข่าวมักจะไม่ค่อยปะติดปะต่อกัน ชีวิตการทำงานในห้องข่าวมักถูกควบคุมจากบรรณาธิการ การสั่งงานเป็นไปในลักษณะบนลงล่าง มีการชี้นำในการออกไปทำข่าว สิ่งที่ยังคงยึดถือเอาไว้เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์แนวทางปฏิบัติ (มาฆาคติ) คือจะยึดถือหลักความเป็นกลาง (Objectivity) ความเสมอภาคหรือยุติธรรม (fairness) และหลักความสมดุล (Balance) นักข่าวต้องเป็นผู้ที่มีสัญชาติญาณในการเรียนรู้ว่าอะไรคือข่าว (nose for news) การปฏิบัติงานมักเกิดความความเครียดจากความขัดแย้งภายในองค์กรข่าว ซึ่งปรากฏขึ้นเสมอ การศึกษา

วิธีการรวบรวมข้อเท็จจริง หรือข้อมูลของนักข่าว เพื่อนำเสนอออกมาเป็นข่าวนั้น มักจะใช้แบบ
อย่างจากวัฒนธรรมที่ถือปฏิบัติกันมาในองค์กรนั้น ฯลฯ

บทความต่าง ๆ ข้างต้นจะช่วยเป็นแนวทางให้ทราบที่จะสรุปเนื้อหาข่าวท้องถิ่น
เพื่อชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่ได้จากการศึกษานั้น เป็นไปในทิศทางใดสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ อย่างไร